

מראי מקומות - יומא

כב.

בראשונה

הלכה למשה מסיני. אמנם הוכיח מהגמרא כאן שהפייס הוא מדרבנן, שהגמרא שואלת מאי טעמא לא תקינו ליה רבנן, משמע שהפייס הוא מתקנת חכמים, ועיין שם שהאריך בזה עוד.

ה. קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש כתב רש"י, שאפילו לרבי שלינה מועלת בקידוש ידים ורגלים, מודה הוא שמקרות הגבר עד הבוקר לא פסלה לינה. וכתב השפת אמת, שלפי זה ביום הכיפורים שתרומת הדשן היתה בחצות, וכן ברגלים שהיתה באשמורה הראשונה, הכהן התורם היה צריך לקדש שוב בבוקר, כי דווקא מקרות הגבר אין הלינה פוסלת.

ה. מי שזכה בתרומת הדשן זכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים

הקשה הגבורת ארי, שמשמע שרק לאחר שתקנו את הפייס בתרומת הדשן הוסיפו את הפייס בסידור מערכה ובשני גזירי עצים, ומדוע בתחילה לא תקנו פייס גם לעבודות האלו. וכתב שיתכן שבתחילה היה באמת פייס לסידור המערכה, ולשני גזירי עצים, ולאחר שתקנו את הפייס של תרומת הדשן, תקנו שמי שזכה בתרומת הדשן יזכה גם בסידור המערכה ובשני גזירי עצים, מהטעם שפירשה הגמרא וכו'.

ו. ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב הקשה השמועת חיים (עמ' רמא), בשם האשל אברהם, מה הנפקא מינה כיצד היתה הזכיה, והרי מה שהיה היה, ועוד שגם לכשיבנה בית המקדש אין בו נפקא מינה, שהרי לתרומת הדשן יעשו פייס, שהרי כבר בטלה הצורה של רצים ועולים בכבש. ותירץ השמועת חיים, שמהגורל של רצים ועולים יש לימוד דין, שהרי יש איסור לעלות בכבש שלא לצורך עבודה, ואם כן איך היו שניהם רצים, והרי אחד מהם עולה בכבש שלא לצורך עבודה, וגם הזוכה הרי אינו עובד מיד, אלא מוכח, שהאיסור לעלות בכבש שלא לצורך ואה רק בארבע אמות הסמוכות למזבח ולא בכל הכבש, ולכן היו רצים ועולים עד ארבע אמות האחרונות של הכבש, שעד לשם מותר לעלות שלא לצורך. וזהו נידון הגמרא האם אותם ארבע אמות כוללים את האמה של היסוד והסובב או לא, שלפי זה ניתן לדעת עד היכן מותר לעלות בכבש גם שלא לצורך עבודה.

א. ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להם הצביעו

פירש רש"י, שהממונה היה אומר לכולם הצביעו, ולא רק לשנים שהיו שווים. וביאר התוספות יום טוב שלא עשו הגורל בין שניהם לבד, מפני שכשהגורל של המרוצה לא עלה, חזר הגורל להיות בין כולם. וכתב, שהכרח לפרש כן, הוא מפני שלא שייך לעשות גורל על ידי האצבעות בין שנים לבד, שהרי לעולם ידעו מה תהא התוצאה, שאם יבחרו מספר זוגי ויתחילו מאחד מהם, וכן אם יבחרו מספר נפרד יצא השני.

והשפת אמת כתב, שחכמים תקנו גורל קבוע, בין אם הם שנים או יותר. אלא שהעיר מלשון המשנה 'אומר להם הצביעו' שמשמע שרק לאותם השנים אמר כן, וכתב שיתכן שאם השנים שהיו שווים התפשרו ביניהם, לא היו עושים גורל, ולכך נאמר 'אומר להם' [ומשמע מדבריו שמעיקר הדין השנים זכו בתרומת הדשן, והיה אפשר שהגורל יהיה רק ביניהם, אבל מכיון שאי אפשר לעשות את הגורל רק בין שנים, עשו את הגורל בין כולם, אבל במקום שלא חזרו לעשות גורל אז השנים שהיו שווים הם הזוכים. אבל המגן אברהם (סי' קל"ב ס"ב) כתב שכשעושים גורל על אמירת קדיש, אם שנים זכו הגורל בטל ועושים גורל מחדש בין כולם, והביא ראיה מהמשנה שכשנים זוכים הגורל מתבטל, ושלא כדברי השפת אמת].

ב. וזה הפייס הראשון

כתב הבעל המאור (x), שאת הפייס הזה לא היו עושים ביום הכיפורים, בגלל שכל עבודות היום נעשו על ידי הכהן הגדול. והרמב"ן במלחמת ה' (שם) כתב שהכהן הגדול לא היה עושה את תרומת הדשן וסידור המערכה, בגלל שהעבודות הללו נעשו לפני עלות השחר ועבודת הכהן הגדול היא רק מעלות השחר, וכן מוכרח מהכתוב במשנה שהכהן הגדול ירד לבית הטבילה רק משיאיר היום. וראה בתוספות לעיל (c) שהביאו בזה מחלוקת.

ג. מאי טעמא לא תקינו ליה רבנן פייסא מעיקרא היד דוד לעיל (ב: דן, האם הפייסות הם מדאורייתא או מדרבנן, וצידד שהם מדאורייתא, או קבלה ממשה רבנו וכעין